

Modeli Shqiptar i Tregut

Hyrje

Miratimi i Modelit Shqiptar të Tregut të Energjisë Elektrike, përben një nga hapat e rëndësishëm drejt konsolidimit dhe zhvillimit të qëndrueshëm të Tregut të Energjisë Elektrike në Shqipëri.

Ky miratim është pjesë e reformës që ka ndërmarrë Qeveria Shqiptare për ristrukturimin e gjithë sektorit elektroenergjetik, mbështetur në ligjin për sektorin e energjisë elektrike, si dhe në politikat e Qeverisë për zhvillimin e këtij sektori.

Gjithashtu, Modeli i Tregut të Energjisë Elektrike është hartuar në zbatim të Direktivave të Bashkimit Europian për energjinë elektrike, si dhe të kërkesave të Traktatit të Komunitetit të Energjisë të vendeve të Europës Juglindore, për krijimin e Tregut Rajonal të Energjisë Elektrike, dokument ky i ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë në vitin 2006.

Struktura e mëparshme e quajtur Modeli Tranzitor i Tregut të Energjisë Elektrike gjatë procesit të zbatimit në praktikë, evidentoi nevojën e përditësimit të tij, në funksion të zhvillimeve që lidhen me thellimin e reformës në sektorin elektroenergjetik shqiptar të ndërmarrë nga Qeveria Shqiptare.

Struktura e re e quajtur Modeli Shqiptar i Tregut të Energjisë Elektrike, parashikon zhvillimin mbi baza me të konsoliduara të tregut të energjisë elektrike dhe përputhshmëri më të plotë me Direktivat e Bashkimit Europian dhe parashikohet të ketë një qëndrueshmëri me të gjatë se faza tranzitore që parashikonte modeli i mëparshëm.

Modeli i Tregut i paraqitur merr në konsideratë:

- Hapat që ka ndërmarrë Qeveria nga struktura vertikalisht e integruar e sektorit elektroenergjetik, drejt ndarjes së veprimtarive në shoqëri gjenerimi, transmetimi dhe shpërndarje, ligjerisht, funksionalisht dhe financiarisht të ndara.
- Objektivin politik të Qeverisë për fillimin e procesit të privatizimit në sektorin elektroenergjetik shqiptar.
- Përshtatjen e legjislacionit të energjisë elektrike me atë të Bashkimit Europian.
- Zhvillimin e tregut të energjisë elektrike mbështetur në rregulla tregu dhe në kode të rrjetit të qarta, si kërkesa minimale teknike për një operim eficient të sistemit elektroenergjetik.
- Përfitime sa më të mëdha për klientët në drejtim të sigurisë së furnizimit me energji elektrike dhe shërbim cilësor e të qëndrueshëm.
- Vendosjen e aksesit për palët e treta, për të marrë pjesë në tregun e energjisë elektrike, si dhe krijimin e kushteve për zhvillimin e një tregu transparent dhe jo-diskriminues të energjisë elektrike.
- Liberalizimin e tregut të energjisë elektrike duke krijuar një strukturë tregu që rrit interesin dhe numrin e pjesëmarrësve në të.

- Monitorimin e tregut te energjisë elektrike nga ERE, si nje institucion i pavarur me autoritetin per te miratuar gjithë legjislacionin e nevojshem sekondar per kete qellim.
- Rregullat per kryerjen e transaksioneve ne treg qe jane transparente dhe jo-diskriminuese dhe qe shmangin devijimet e mundeshme te fondeve.
- Zhvillimin e nje reforme tarifore me interes per mbrojtjen e konsumatoreve dhe njëkohësisht per rritjen e eficences se sistemit elektroenergjetik shqiptar.
- Integrimin e tregut te energjisë elektrike te vendit tone ne Tregun Rajonal e me vone ne Tregun European te Energjisë Elektrike.

Modeli i Tregut te Energjisë Elektrike mund te jete objekt përditësimi ne funksion te zhvillimeve qe do te kete sektori elektroenergjetik shqiptar dhe angazhimeve qe vendi yne mund te marrë ne kuadrin e bashkëpunimit rajonal.

1. Qellimi dhe objekti

1.1 Synimi i Modelit te Tregut

- Te krijoje kushte per te shkuar drejt nje tregu te konsoliduar.
- Te siguroje fluks fondesh dhe llogarish transparente dhe eficiente.
- Te lejoje tregtim te energjisë elektrike, import dhe eksport, te orjentuara nga tregu, duke ruajtur perfitimet per Klientët.

1.2 Kerkesat qe Modeli i Tregut te funksionojë ne mënyrë efektive

- Te egzistojne llogari transparente per tregun e rregulluar, si dhe per operatorët e rrjeteve te transmetimit dhe shpërndarjes.
- Te kete mbikqyrje rregullatore nga ERE.
- Te kete struktura te monitorimit te tregut dhe te raportimit te te dhenave.
- Rregullat e tregut dhe kodet perkatese te jene fleksibel dhe njëkohësisht te mbrojne ne mënyrë efektive nga çdo mundesi abuzimi dhe praktikash te pandershme tregtare.

1.3 Synime te tjera me rendesi te Modelit te Tregut

- Te marrë ne konsiderate shnderrimin e KESH-it nga nje shoqeri vertikalisht e integruar ne nje strukturë me entitete te ndara ligjerisht, financiarisht dhe funksionalisht.
- Te krijoje strukturën e nevojshme qe konkurenca te zhvillohet si ne tregun e shitjes me shumice ashtu edhe per Klientët e Kualifikuar.
- Te krijoje strukturën e nevojshme ligjore dhe rregullatore per privatizimin e industrise elektroenergjitike, duke filluar me sektorin e Shpërndarjes.

- Te zbatohet politiken e qeverise per krijimin e nje Operatori Sistemi Transmetimi (OST) te pavarur dhe per te rritur transparencen ne operimin dhe funksionimin e tregut.
- Te percaktoje pergjegjesite e Furnizuesit Publik me shumice per menaxhimin e risqeve hidrologjike te hidrocentraleve me objektive per te minimizuar kostot e furnizimit te Furnizuesit Publik me Pakice ne perfitim te Klienteve Tarifore.

2. Percaktimet

Termet dhe shkurtimet e perdorura ne kete dokument kane kuptimin e meposhtem:

- **“Tregu i energjise elektrike”** eshte shkembimi i kerkeses dhe ofertes per blerjen, shitjen dhe furnizimin e energjise elektrike.
- **“ERE”** do te thote Enti Rregullator i Sektorit te Energjise Elektrike, baza ligjore per ushtrimin e pergjegjesive te te cilit pecaktohet nga ligji nr. 9072, date 22.05.2003 “Per sektorin e energjise elektrike”, i ndryshuar.
- **“Rregulla Tregu”** do te thote teresia e rregullave te miratuara nga ERE qe percaktojne procedurat per operimin dhe menaxhimin e tregut, si dhe marrëdhëniet ndermjet pjesmarrësve te tregut.
- **“Sistemi elektroenergjetik”** eshte nje sistem i nderlidhur i perbere nga centralet e prodhimit te energjise elektrike, linjat, nenstacionet dhe paisjet per transmetimin dhe shperndarjen e energjise elektrike tek konsumatorët.
- **“Sherbime ndihmese”** jane te gjitha sherbimet e nevojshme per operimin e sistemit te transmetimit dhe te shperndarjes;
- **“KESH”** do te thote Korporata Elektroenergjetike Shqiptare.
- **“OST”** do te thote Operatori i Sistemit te Transmetimit.
- **“KESH Gen”** do te thote nje strukture brenda KESH-it me license per prodhimin e energjise elektrike.
- **“Furnizues Publik me Shumice”** eshte nje strukture brenda KESH-it e ndare funksionalisht dhe financiarisht, me license per blerjen e energjise elektrike nga KESH Gen-i, PPE-te, PVE-te, apo tregtuesit, me qellim shitjen tek Furnizuesi Publik me Pakice.
- **“Shoqeria e Shperndarjes”** do te thote shoqeria me license per kryerjen e funksioneve te Operatorit te Sistemit te Shperndarjes dhe te furnizimit publik me pakice.
- **“OSSH”** do te thote Operatori i Sistemit te Shperndarjes, qe kryen funksionin e shperndarjes se energjise elektrike.
- **“Furnizuesi Publik me Pakice”** është nje strukturë e organizuar brenda Shoqerise se Shperndarjes, e ndare funksionalisht dhe financiarisht, me license per kryerjen e veprimtarise se furnizimit me energji elektrike te Klienteve Tarifore.
- **“PVE”** do te thote prodhues i vogel i energjise elektrike i lidhur ne sistemin e shperndarjes te energjise elektrike.
- **“PPE”** do te thote prodhues i pavarur i energjise elektrike i lidhur ne sistemin e transmetimit te energjise elektrike.

- **“Furnizues i Kualifikuar”** është një pjesmarrës i tregut, i licensuar për të furnizuar me energji elektrike Klientët e Kualifikuar.
- **“Tregtues”** është person i licensuar që blen dhe shet energji elektrike, me përjashtim të shitjes tek furnizuesi publik me pakice dhe të klientet fundore.
- **Blerje e energjise ekonomike“** janë blerjet e energjise elektrike nga KESH Gen-i, për të plotësuar detyrimet e tij kontraktuale.
- **“Klient Tarifor”** është një konsumator i energjisë elektrike që blen energji elektrike nga Furnizuesi Publik me Pakice.
- **“Klient i Kualifikuar”** është konsumatori i energjisë elektrike që ka të drejte të zgjedhe furnizuesin e tij, nga i cili blen energjine elektrike për nevojat e veta.
- **“AKBN”** do të thote Agjensia Kombetare e Burimeve Natyrore.
- **“Kontrata dypaleshe”** janë marrëveshje që lidhin pjesmarrës të ndryshëm të tregut në shitjen dhe blerjen e energjisë elektrike, si dhe shërbimeve ndihmese.
- **“Fluksi i fondeve”** është shkembimi i vlerave monetare kundrejt shlyerjes së detyrimeve kontraktore ndërmjet pjesmarrësve të tregut.
- **“Fluksi i energjisë elektrike”** është sasia e energjise elektrike që kalon në rrjetat e transmetimit dhe të shpërndarjes.

3. Modeli i Tregut

3.1 Synimet dhe Objektivat:

Modeli Shqiptar i Tregut është dizenuar që të çojë përpara politikat e Qeverisë Shqiptare në fushat e mëposhtme:

- i. Në krijimin e një kuadri për reformimin e sektorit elektroenergjetik, përfshirë privatizimin e funksioneve të shpërndarjes dhe furnizimit publik me pakice në një periudhë afat-shkurter. Ky kuader do të sigurojë një bazë të shëndoshe për privatizimin e segmenteve të tjera të sektorit elektroenergjetik.
- ii. Në levizjen drejt përputhjes me Direktivat e BE-së dhe Traktatin e Komunitetit të Energjisë.
- iii. Në vendosjen e kontratave dypaleshe me një treg të thjeshtë të rregulluar balancimi për transaksionet e energjisë, të cilat do të përmirësojnë transparencën dhe do të shmangin “mbivendosjen” e transaksioneve pa qenë të nevojshme.
- iv. Në ruajtjen e vlerës së plote të prodhimit të energjisë elektrike prej burimeve hidro në favor të klienteve tarifore shqiptare.
- v. Në përmirësimin e efikasitetit dhe qëndrueshmërisë financiare të sektorit elektroenergjetik duke qartësuar përgjegjësitë dhe detyrimet, si dhe duke siguruar flukse të mjaftueshme të informacionit lidhur me operimin e tregut dhe duke krijuar një strukturë të qartë për transaksionet e tregut elektroenergjetik.
- vi. Në sigurimin e përfitimeve për klientët.

Këto synime dhe objektiva janë në përputhje dhe reflektojnë gjithashtu zhvillimin e metejshëm të synimeve dhe objektivave të parashtruara në Seksionin A të Modelit Tranzitor të Tregut, që është miratuar me Vendimin e Këshillit të Ministrave Nr.539 datë 12 gusht 2004. Mbas miratimit nga Qeveria, Modeli Shqiptar i Tregut do të zëvendësojë Modelin Tranzitor të Tregut.

4. Pjesmarrësit dhe karakteristikat e Modelit të Tregut

Modeli i Tregut trajton gjithashtu përgjegjësitë dhe marrëdhëniet ndërmjet pjesëmarrësve të tregut dhe të Entit Rregullator të Sektorit të Energjisë Elektrike (ERE).

Modeli Shqiptar i Tregut, në kuptimin e gjërë, karakterizohet nga kontrata dypaleshe të energjisë elektrike ndërmjet pjesëmarrësve të tregut.

Shërbimet ndihmëse për Sistemin e Transmetimit blihen nga OST-ja.

Rregullimi i çmimeve, termave dhe kushteve të tjera në kuadrin e Modelit të Tregut është gjithëpërfshirës. Ai reflekton situatën monopol në të ardhmen e afërt të KESH-Gen-it, OSSH-se, Furnizuesit Publik me Shumice, Furnizuesit Publik me Pakice dhe OST-se.

Të gjitha kontratat dhe tarifat ndërmjet pjesëmarrësve të ndryshëm të tregut, do të jenë të rregulluara, që në përkrahje të tyre, me përjashtim të:

- a. Kontratave respektive ndërmjet, Tregëtuesve dhe Furnizuesve të Kualifikuar nga njëra anë dhe Furnizuesit Publik me Shumice dhe Klienteve të Kualifikuar nga ana tjetër.
- b. Kontratave ndërmjet PVE-ve, PPE-ve dhe Klienteve të Kualifikuar.
- c. Kontratave ndërmjet KESH-Gen-it nga njëra anë dhe Furnizuesve të Kualifikuar dhe Tregëtuesve, nga ana tjetër, në masën që lejohet nga kufizimet e tjera ndaj shitjeve të KESH-Gen-it.
- d. Kontratave ndërmjet PVE-ve, PPE-ve nga njëra anë dhe tregëtarëve nga ana tjetër.

4.1 OST –ja

Është shoqëri e pavarur shtetërore që kryen këto funksione:

- Operimin e rrjetit të transmetimit nga pikëpamja fizike (posedim, mirëmbajtje dhe zgjerim) (ORrT);
- Operatorin e Sistemit nga pikëpamja e dispecerimit (OS);
- Operatorin e Tregut (duke siguruar që informacioni për likuidimin e kontratave është i disponueshëm, që me pas mund të shërbejë si një bursë e energjisë elektrike).

OST-ja verifikon:

Informacionin nëse Furnizuesi Publik me Shumice dhe OSSH-ja i kanë siguruar të gjitha burimet e mjaftueshme për të furnizuar

Klientët tarifore dhe për të mbuluar humbjet në shpërndarje, sipas grafikeve të ngarkesës vit, muaj, javë dhe ditë në avance.

OST-ja ka autoritet:

T'i kerkojë Furnizuesit Publik me Shumice dhe OSSH-se që të bëjnë blerje energjie në përputhje me nevojat për energji të Furnizuesit Publik me Pakice për Klientet Tarifore dhe për humbjet në sistemin e shpërndarjes.

T'i kerkojë Klienteve të Kualifikuar të vertetojnë se ata do të jenë në gjendje të sigurojnë furnizimin e mjaftueshëm për veten e tyre.

T'i kerkojë Furnizuesve të Kualifikuar të vertetojnë se janë në gjendje të sigurojnë furnizimin e mjaftueshëm me energji elektrike të Klienteve të Kualifikuar.

T'i kerkojë KESH Gen-it, PPE-ve, PVE-ve dhe ngarkesave të dispecerueshme informacion që demonstron se ata kanë kapacitetin ose ngarkesën që të përmbushin angazhimet e tyre.

OST-ja:

Parashikon dhe blen nga KESH Gen dhe pjesëmarrësit e tjerë të tregut, shërbime ndihmese sipas nevojës vit, muaj, ditë në avance dhe në kohe reale.

Blen energji elektrike nga KESH Gen-i dhe pjesëmarrësit e tjerë të tregut, për të mbuluar humbjet në sistemin e transmetimit.

Kompensohet për shërbimet nga pjesëmarrësit që i përfitojnë ato, sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja.

4.2 Gjenerimi (KESH Gen)

I shet OST-se shërbime ndihmese dhe energji elektrike për të mbuluar humbjet teknike në transmetim.

I shet Furnizuesit Publik me Shumice energji elektrike sipas kërkesave të tij me çmim të miratuar nga ERE-ja. Shitja bëhet sipas marrëveshjeve vjetore ose për periudha të tjera të miratuara nga ERE-ja.

I shet Furnizuesit Publik me Shumice energji elektrike shtese për të plotësuar kërkesat e klienteve tarifore me çmim të miratuar nga ERE-ja.

Shet energji të tepert në tregun vendas ose atë të eksportit në përputhje me rregullat dhe procedurat e shitjes së energjisë elektrike të miratuara nga ERE-ja.

Shkëmben energji elektrike në tregun e eksportit në përputhje me rregullat e procedurat e shkëmbimit të miratuara nga ERE-ja ose sic

mund të jete rene dakort nga autoritetet kompetente në kuadrin e Traktatit të Komunitetit të Energjisë ose marrëveshje të tjera rajonale.

Ben blerje ekonomike të energjisë elektrike, për të plotësuar detyrimet e tij kontraktuale.

Te gjitha perfitimet neto nga kapaciteti hidro vendas ruhen për klientët tarifore.

ERE-ja monitoron që ky proces i shitjes dhe shkëmbimit të energjisë elektrike të jete në përputhje me rregullat dhe procedurat e miratuara nga ERE-ja për shitjen dhe shkëmbimet e energjisë elektrike.

4.3 Prodhuesit e Vegjel të Energjisë Elektrike (PVE)

Prodhues të vegjel janë centralet e vegjel gjenerues të energjisë elektrike, që lidhen në sistemin e shpërndarjes.

PVE-te me license gjenerimi mund të shesin energji elektrike të Furnizuesit të Kualifikuar ose Tregtuesit ose OSSH, me terma të negociuara lirisht.

PVE-te mund të shesin energji elektrike të Furnizuesit Publik me Shumice me cmime të rregulluara.

ERE-ja percakton tarifa të thjeshta e të njehsuara të shitjes së energjisë elektrike nga prodhuesit e vegjel në tregun e rregulluar.

PVE-te mund të shesin energji elektrike tek OST-ja -ja për të mbuluar humbjet e energjisë sipas kontratave të miratuara nga ERE-ja.

Një PVE mund të aplikojë për licensën e Furnizuesit të Kualifikuar nëse zgjedh t'i shesë direkt energji Klienteve të Kualifikuar.

4.4 Prodhuesit e Pavaruar të Energjisë Elektrike (PPE)

PPE-te janë prodhuesit e pavaruar që lidhen direkt në sistemin e transmetimit.

PPE-te licensohen nga ERE-ja dhe mund të shesin kapacitete ose energji OST-se dhe OSSH-se, për të mbuluar humbjet në sistemin e transmetimit dhe shpërndarjes, Klienteve të Kualifikuar, Furnizuesve të Kualifikuar ose Tregtareve me cmime tregu ose Furnizuesit Publik me Shumice me çmim të rregulluar dhe kontrate të miratuara nga ERE-ja.

Një PPE mund të aplikojë për license të Furnizuesit të Kualifikuar nëse ai zgjedh t'i shesë direkt Klienteve të Kualifikuar.

4.5 Furnizuesit e Kualifikuar (FK)

Furnizues të Kualifikuar janë:

Furnizuesit vendas ose të huaj të licensuar nga ERE-ja, të cilët mund të blejnë energji nga tregtuesit, nga PVE-te ose nga PPE-te për t'ju shitur Klienteve të Kualifikuar. Furnizuesit e Kualifikuar mund t'u

shesin energji edhe Furnizuesit Publik me Shumice, Tregtuesve ose Furnizuesve te Kualifikuar te tjere.

PVE-te dhe PPE-te duhet te licensohen qe te behen Furnizues te Kualifikuar, nese ata vendosin qe t'i shesin direkt energji elektrike Klienteve te Kualifikuar.

Furnizuesit e Kualifikuar kane detyrimin t'i demostrojne OST-se qe ato kane kapacitet dhe energji te mjaftueshme per te permbushur kerkesat e Klienteve te tyre te Kualifikuar.

4.6 Tregtuesit

Tregtuesi eshte person i licensuar qe blen dhe shet energji elektrike, me perjashtim te shitjes tek furnizuesi publik me pakice dhe te klientet fundore.

Jane subjekte private vendase ose te huaja, qe blejne dhe shesin energji elektrike me shumice.

Tregtuesit licensohen nga ERE-ja.

Tregtuesit mund te blejne energji nga KESH Gen (per surplusen), PVE-te dhe PPE-te, per t'ja shitur Furnizuesve te Kualifikuar, Furnizuesit Publik me Shumice ose OSSH-se (per humbjet).

PPE-te ose PVE-te kur i shesin energji elektrike vetem Furnizuesit Publik me Shumice ose Furnizuesit e Kualifikuar paisen vetem me license prodhimi dhe jo me license tregtimi.

PPE-te, PVE-te ose Furnizuesit e Kualifikuar duhet te kene license tregtimi qe te jene tregtues.

ERE-ja do te siguroje qe licensat dhe procedurat e licensimit per Furnizuesit e Kualifikuar dhe Tregtuesit jane te thjeshta, jodiskriminuese dhe nuk krijojne pengesa te panevojshme per hyrjen e Tregtuesve ne tregun shqiptar, si dhe jane subjekt i marreveshjeve te reciprocitetit. Kerkesat e licensimit do te detyrojne Furnizuesit e Kualifikuar dhe Tregtuesit t'i sigurojne ERE-s informacion lidhur me veprimtarite e tyre dhe aftesite e tyre teknike dhe financiare, si dhe se Furnizuesit e Kualifikuar dhe Tregtuesit zbatojne te gjitha rregullat e aplikueshme te tregut dhe kodet e rrjetit.

4.7 Furnizuesi Publik me Shumice

Furnizuesi Publik me Shumice ka pergjegjesi per blerjen e energjisë elektrike, per te siguruar furnizim te mjaftueshem per Furnizuesin Publik me Pakice sipas kerkeses se ketij te fundit per furnizimin pa nderprerje te Klienteve Tarifore.

Furnizuesi Publik me Shumice ka pergjegjesine qe te sherbeje si sigures i alternatives se fundit per te gjithë klientët.

Furnizuesi Publik me Shumice ka pergjegjesine t'i vertetoje OST-se se ka siguruar furnizim te mjaftueshem me energji per te plotesuar kerkesen e Furnizuesit Publik me Pakice.

Furnizuesi Publik me Shumice ka te drejten te bleje nga KESH Gen-i te gjithë energjine elektrike te prodhuar prej tij nga burimet hidro dhe burimet e tjera gjeneruese, dhe nga PPE-te, PVE-te, Furnizuesit e Kualifikuar dhe Tregtuesit per te permbushur detyrimet e tij ndaj Furnizuesit Publik me Pakice, qe t'u sherbeje te gjithë Klienteve Tarifore.

Marreveshja ndermjet KESH Gen-it dhe Furnizuesit Publik me Shumice duhet te reflektroje optimizimin e duhur te prodhimit te KESH Gen-it me synim minimizimin e koston totale te furnizimit qe i ngarkohet Furnizuesit Publik me Pakice dhe qe i kalohet Klienteve Tarifore.

Furnizuesi Publik me Shumice ka te drejte te mbuloje, nepermjet kontrates se tij me Furnizuesin Publik me Pakice, te gjitha koston e realizuara per blerjen e energjise, perfshire koston e energjise elektrike te importuar si dhe koston e blerjeve nga KESH Gen-i, PPE-te, PVE-te, Furnizuesit e Kualifikuar dhe Tregtuesit.

Furnizuesit Publik me Shumice i kerkohet te siguroje te gjitha furnizimet e disponueshme, perfshire importet, per te shmanguar kufizimin e ngarkeses. Furnizuesi Publik me Shumice, me miratimin e ERE-s, mund te refuzoje blerjen e energjise elektrike kur kostoja e furnizimit kalon vleren e koston se mosfurnizimit te percaktuar nga ERE-ja ne përputhje me politiken e qeverise dhe ne konsultim me Keshillin e Ministrave.

4.8 Operatori i Sistemit te Shpërndarjes (OSSH)

OSSH-ja zoteron, miremban, zgjeron dhe operon sistemin e shpërndarjes ne te gjithë Shqiperine.

OSSH-ja eshte pergjegjese per blerjen e energjise elektrike per te mbuluar te gjitha humbjet ne sistemin e shperndarjes. OSSH-ja mund ta bleje kete energji nga cdo pjesmarres tregu me cmime tregu.

OSSH-ja i siguron shërbim lidhjeje dhe shperndarjeje Klienteve Tarifore, PVE-ve dhe Klienteve te Kualifikuar te lidhur ne shperndarje, mbi baza jo diskriminuese.

Tarifat, termat dhe kushtet e shërbimeve te shpërndarjes qe sigurohen nga OSSH-ja rregullohen nga ERE-ja.

OSSH-ja eshte pergjegjese per reduktimin e humbjeve teknike dhe joteknike ne sistemin e shperndarjes, sipas kushteve te percaktuara nga ERE-ja. ERE-ja mund te percaktoje per OSSH-ne nje tarife qe siguron incentiva per reduktimin e ketyre humbjeve.

4.9 Furnizuesi Publik me Pakice

Furnizuesi Publik me Pakice i shet energji elektrike, sipas nje kontrate me kushte dhe tarifa te rregulluara nga ERE-ja, vetem klienteve tarifore.

Furnizuesi Publik me Pakice blen energji elektrike nga Furnizuesi Publik me Shumice me tarifa te miratuara nga ERE-ja.

Furnizuesi Publik me Pakice ka pergjegjesine t'i siguroje OST-se dhe Furnizuesit Publik me Shumice, grafiket e ngarkeses vjetore, mujore, javore dhe ditore ne avance ne menyre qe t'i mundesoje Furnizuesit Publik me Shumice dhe OST-se te pergatisin programet e tyre.

Furnizuesi Publik me Pakice eshte pergjegjes per reduktimin e mosarketimeve nga klientet tarifore sipas kushteve te percaktuara nga ERE-ja. ERE-ja mund te percaktoje per Furnizuesin Publik me Pakice nje tarife qe siguron incentiva per reduktimin e ketyre mos-arketimeve.

4.10 Klientët tarifore

Kliente tarifore jane ata kliente qe blejne energji elektrike nga Furnizuesi Publik me Pakice me tarifa te rregulluara nga ERE-ja.

4.11 Klientët e Kualifikuar

Klientet e Kualifikuar jane kliente qe mund te blejne energji elektrike nga Furnizuesit e Kualifikuar sipas ligjit dhe procedurave te miratuara nga ERE-ja.

Çdo klient është i lirë të zgjedhë të mbetet klient tarifor apo të bëhet i kualifikuar nëse plotëson kushtet përkatëse.

ERE-ja harton rregulla për të përcaktuar kushtet në të cilat një klient mund të kthehet në kategorinë e klienteve tarifore pasi ka zgjedhur të bëhet klient i kualifikuar.

Klientet e Kualifikuar do të sigurojnë OST-se informacionin lidhur me ngarkesën e tyre të pritshme.

4.12 Rregullatori i Pavarur (ERE)

ERE-ja është përgjegjëse:

- a. për përcaktimin e të drejtave dhe detyrimeve respektive të pjesëmarrësve të tregut, sipas rregullave dhe rregulloreve transparente dhe jo diskriminuese që sigurojnë aksesin e paleve të treta;
- b. për të siguruar kontroll rregullator për tregun e energjisë elektrike;
- c. në përputhje me ligjin për sektorin e energjisë elektrike, ERE-ja do të kërkojë të licensuarve të veprojnë në një mënyrë të tillë që të sigurojnë sigurinë e furnizimit afat-shkurter dhe afat-gjate dhe të mos përfshihen në praktika të pandershme ose të ushtrimeve pushtet tregu.

ERE-ja kerkon nga Furnizuesi Publik me Shumice ekzekutimin e marreveshjeve te blerjes se energjise elektrike per aq kohe sa ato kerkesa jane ne perputhje me strategjine kombetare te hartuar nga Keshilli i Ministrave dhe cdo marreveshje privatizimi.

Baza ligjore per ushtrimin e këtyre pergjegjesive nga ERE-ja sigurohet nga ligji nr. 9072, date 22.05.2003 "Per Sektorine Energjisë Elektrike", i ndryshuar.

4.13 Marrëdhëniet mes pjesmarrësve te tregut

Marrëdhëniet dhe roli i pjesmarrësve te tregut ne operimin fizik te Modelit te Tregut bazohet ne kontrata dypaleshe mes pjesmarrësve te ndryshem ne përputhje me percaktimet e meposhtëme:

A) Tregu i rregulluar

- 1) Ndermjet KESH Gen-it dhe Furnizuesit Publik me Shumice (te pakten me qellim per berjen transparent te cmimeve qe do te vendose KESH Gen-i ndaj Furnizuesit Publik me Shumice);
- 2) Ndermjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe Furnizuesit Publik me Pakice;
- 3) Ndermjet OST-se dhe pjestareve te tjere te tregut per transmetimin perfshire shërbimet ndihmese;
- 4) Ndermjet OSSH-se dhe pjestareve te tjere te tregut per shperndarjen dhe shërbimet qe lidhen me te;
- 5) Ndermjet PVE-ve e PPE-ve dhe Furnizuesit Publik me Shumice;
- 6) Ndermjet Furnizuesit Publik me Pakice dhe klienteve te tij tarifore;
- 7) Ndermjet KESH Gen-it dhe Tregtuesve, perfshire kontratat e importeve, per shkembimet e energjise, te cilat jane objekt i monitorimit dhe rregullave te prokurimit te ERE-s;
- 8) Ndermjet OST-se dhe KESH Gen-it, PVE-ve, PPE-ve dhe Tregtuesve, per humbjet e transmetimit dhe Shërbimet Ndhmese.

ERE-ja mund te miratoje marrëveshje tip ose rregulla prokurimi, te cilat jane te detyrueshme per zbatim nga Furnizuesit e Kualifikuar, PPE-te, PVE-te dhe pjesëmarrësit e tjere te tregut kur lidhin marreveshje dypaleshe me Furnizuesin Publik me Shumice.

B) Tregu i parregulluar

- 8) Ndermjet Furnizuesve te Kualifikuar dhe Klienteve te Kualifikuar;
- 9) Ndermjet PVE-ve, PPE-ve, Furnizuesve te Kualifikuar dhe Tregtuesve;
- 10) Ndermjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe PPE-ve, PVE-ve, Furnizuesve te Kualifikuar dhe Tregtuesve;
- 11) Ndermjet OSSH-se dhe Tregtuesve, Furnizuesve te Kualifikuar, PPE-ve dhe PVE-ve per energjine e nevojshme per te mbuluar humbjet ne sistemin e shperndarjes.

Te gjitha marreveshjet ne tregun e parregulluar jane objekt monitorimi nga ERE per te siguruar funksionimin sic duhet te tregut dhe se pjesmarresit e tregut nuk ushtrojne pushtet tregu ose ndjekin praktika te pandershme. Marredheniet e ndryshme kontraktuale ndermjet OST-se, KESH Gen-it, Furnizuesit Publik me Shumice, OSSH-se, Furnizuesit Publik me Pakice, Klienteve Tarifore, Klienteve te Kualifikuar, PVE-ve, PPE-ve, Tregtuesve dhe Furnizuesve te Kualifikuar paraqiten ne Shtojcat B dhe C.

Shtojca A paraqet flukset e energjisë elektrike ndermjet subjekteve te ndryshme.

5.Karakteristikat Kryesore te Modelit te Tregut

5.1 Parashikimi Afatgjate dhe Parashikimi Operacional

OST-ja ka per detyre te pergatitise parashikime 15-vjecare per nevojat e vendit per energji elektrike dhe parashikime operacionale.

Kete parashikim OST-ja i mbështet mbi parashikimet e pjestareve te tregut:

- Furnizuesi Publik me Shumice;
- OSSH-ja dhe Furnizuesi Publik me Pakice;
- KESH Gen-i, PPE-te dhe PVE-te;
- Furnizuesit e Kualifikuar, Klientet e Kualifikuar dhe pjesmarresit e tjere te tregut;
- Tregtuesit (perfshire importet/eksportet);
- Si dhe parashikimet e bera nga AKBN-ja ose agjensi te tjera shteterore te specializuara.

OST-ja është e detyruar te ruaje konfidencialitetin e informacionit te siguruar nga pjestaret e tregut ne ato raste kur nxjerrja e tij demton konkurrencen.

Per permbushjen e detyrimit te saj te parashikimit OST-ja krijon nje departament te vecante parashikimi me ekspertizen e nevojshme.

5.2 Kontrata e Furnizimit te nje Viti ne Avance

i. Shërbime Ndhimese:

OST-ja eshte pergjegjese per blerjen, nepermjet kontrates, te shërbimeve ndihmese, qe i nevojiten sistemit ne përputhje me parashikimet e mesiperme.

KESH Gen-i i ofron OST-se per te shitur shërbime ndihmese sipas marrëveshjes vjetore te shërbimeve ndihmese qe negociohet midis tyre dhe miratohet nga ERE-ja.

Shërbimet ndihmese perfshijne edhe energjine balancuese.

OST-ja blen shërbime ndihmese shtese, ne rast se këto shërbime nuk ja sigurojne kontratat e lidhura, nga KESH Gen-i dhe nga PPE-te, Tregtuesit ose Furnizuesit e Kualifikuar per aq sa është e mundeshme.

ii. Energji Elektrike:

KESH Gen-i, pasi merr ne konsiderate kontraten per shërbimet ndihmese dhe energjine per te mbuluar humbjet teknike ne transmetim, i ofron Furnizuesit Publik me Shumice energji elektrike ne ate sasi dhe kapacitet qe kerkon, me cmime dhe kushtet te miratuara nga ERE-ja.

Kur energjia, qe Furnizuesi Publik me Shumice ka blere sipas kontratave nga KESH Gen-i, nuk është e mjaftueshme per te plotesuar nevojat me energji elektrike te Furnizuesit Publik me Pakice, Furnizuesi Publik me Shumice mund te bleje energji shtese nga KESH Gen-i, PVE-te, PPE-te ose/dhe Tregtuesit.

5.3 Muaji ne avance

Jo me vone se 10 dite para nje muaji te caktuar ne Vitin ne Avance, OST-ja do te hartoje dhe publikoje nje Plan Mujor Operimi per operimin e sistemit elektroenergjetik te bazuar ne informacionet mujore te siguruar nga pjesmarrësit e tregut.

Plani Mujor i Operimit per muajin ne advance do te permbaje:

- kerkesen per energji elektrike dhe mbulimin nga prodhimi vendas;
- energjine e importuar te programuar;
- grafiket tip te ngarkeses javore dhe ditore gjate muajit per ditet e punes, per ditet e shtuna e te djela dhe per ditet e festave, si dhe grafiku tip mujor i ngarkeses;
- verifikimin e nivelit te liqenit te Fierzes;
- planin mujor te shërbimeve te mirembajtjes dhe shërbimeve te tjera te programuara te gjeneratoreve;
- planin mujor per shërbime ndihmese;
- vleresimin e operimeve te parashikuara ne terma te qëndrueshmërise dhe sigurisë se sistemit elektroenergjetik dhe masat e parashikuara gjate muajit per te ruajtur sigurine dhe qëndrueshmërine sipas nevojës.

Per te ndihmuar OST-ne ne përgatitjen e Planit Mujor te Operimit, pjesëmarrësit e tregut (KESH Gen-i, OSSH-ja, Furnizuesi Publik me Shumice, Klientët e Kualifikuar, Furnizuesit e Kualifikuar, Tregtuesit, PPE-te, etj), do t'i japin OST-se informacionin e kerkuar te specifikuar, jo me vone se 20 dite para fillimit te muajit per te cilin është pergatitur plani.

5.4. Java ne avance

Perpara cdo jave operimi, dhe mbeshtetur ne informacionin te siguruar nga Furnizuesi Publik me Shumice (ne bashkerednim me Furnizuesin Publik me Pakice), PPE-te, PVE-te dhe Klientet e Kualifikuar (ose Furnizuesit e Kualifikuar) duhet te pergatise parashikimin ditor te ngarkeses per javen e ardhshme duke e perditesuar ate me OST-ne. Perpara cdo jave operimi, Furnizuesi Publik me Shumice bazuar ne kontratat dypaleshe percakton sasine e

nevojshme te energjisë elektrike qe ajo do te kerkoje nga KESH Gen-i per te mbuluar ngarkesen javore.

OST-ja do te mbuloje mungesat e furnizimit te energjisë elektrike nga KESH Gen-i, PVE-te, PPE-te, Tregtuesit ose Furnizuesit e Kualifikuar nepermjet Sherbimeve Ndhimese, ose do te zbatoje kufizime te ngarkeses sipas seksionit 4.12 c.

5.5. Dita ne Avance dhe Axhustimet Ditore

Furnizuesi Publik me Pakice mund te rishikoje projeksionet e tij te parashikimit te ngarkeses kur nga përditësimi i ngarkeses se parashikuar jane te qarta diferencat ndermjet energjisë se parashikuar dhe te asaj te kerkuar. Furnizuesi Publik me Pakice duhet te njoftoje OST-ne dhe Furnizuesin Publik me Shumice per rishikimin. Kur modifikimet e parashikimit justifikojne vendimin, Furnizuesi Publik me Shumice mund te bleje energji elektrike, jashte kontratave te meparshme, nga KESH Gen-i me cmime te rregulluara, nga PVE-te qe kane kontrate me Furnizuesin Publik me Shumice me tarifa te përcaktuara nga ERE-ja, si dhe nga PVE-te e tjera, PPE-te dhe tregtuesit me cmime te parregulluara.

Ne rast se parashikimet e perditesuara te dites ne avance tregojne se kerkohet energji elektrike shtese nga ajo qe mund te sigurohet nga te gjitha burimet e disponueshme, perfshire PVE-te, PPE-te, Tregtuesit dhe Furnizuesit e Kualifikuar, OST-ja mund t'i imponoje OSSH-se ose Klienteve te Kualifikuar axhustime brenda dites duke vendosur procedura te kufizimit te ngarkeses per te mbajtur sistemin elektroenergjetik te balancuar. Ne rast se parashikimet e perditesuara te dites ne avance tregojne se kerkohet me pak energji se sa ajo qe është parashikuar, OST-ja mund te imponoje axhustime per te balancuar parashikimin e ngarkeses se dites ne avance duke ulur furnizimet e blera nga PVE-te, PPE-te ose Tregtuesit.

5.6. Procedurat tipike qe ndiqen nga OST-ja

OST-ja ka pergjegjesine te dispeceroje te gjitha njesite ne zoterim te KESH Gen-it dhe te PPE-ve, te nevojshme per te mbuluar ngarkesen, si dhe ngarkesat e dispecerueshme te Klienteve te Kualifikuar, duke respektuar te gjitha rregullat dhe procedurat e parashikuara ne Kodin e Rrjetit per :

- a) ditën e operimit
- b) ditën pas dites se operimit
- c) ditën e peste pas dites se operimit
- d) axhustimet e nje dite ne avance dhe brenda dites

OST-ja do te vendose, me miratimin e ERE-s, procedura operimi qe percaktojne afate kohore ("gate closure") per nominimin (percaktimin) fizik dhe rregulla te tjera qe i kerkohen OST-se per te kryer funksionet e saj te dispecerimit dhe balancimit.

OST-ja do te krahasoje shumën e parashikimeve te ngarkeses te marrë nga pjestaret e tregut me parashikimet e saj dhe te vendose se

cfare hapash te metejshem (p.sh blerje) mund te jene te nevojshme per te balancuar sistemin.

ERE-ja ka pergjegjesine, qe Rregullat e Tregut te pershkruajne ne menyre te detajuar te gjitha veprimet operative qe duhet te kryeje OST-ja per dispecerimin dhe te veprimtarive te tjera te perfshira ne sistemin elektroenergjetik.

5.7. Shitjet e KESH Gen-it tek bleres te tjere

Marrëveshjet e furnizimit ndermjet KESH Gen-it dhe Furnizuesit Publik me Shumice do te sigurojne qe perfitimet nga kapacitetet hidro te KESH Gen-it te jene per Klientët Tarifore. Megjithate, KESH Gen-i, ne perputhje me rregullat dhe procedurat e miratuara nga ERE-ja mund te shese cdo kapacitet te tij te tepert mbi sasine e kontraktuar me Furnizuesin Publik me Shumice me cmime te parregulluara.

KESH Gen-i mund te shese energjine elektrike te tepert te prodhuar prej tij ne tregun me çmime te parregulluara duke siguruar blerje ekonomike ne përputhje me rregullat dhe procedurat e miratuara nga ERE-ja per shitjen e energjisë elektrike dhe me rregullat per eksportin e energjise elektrike.

KESH Gen-i mund te kryeje procedurat e shitjes se energjisë elektrike me kusht qe:

1. Te kete marrë licensen perkatese te energjisë elektrike nga ERE-ja per te shitur energji elektrike.
2. Termat e kësaj shitje, te përcaktuara nga ERE-ja ne rregullat dhe procedurat e shitjes nuk do te reduktojne perfitimet e pergjithshme te klienteve tarifore dhe nuk do te pengojne permbushjen e detyrimeve te KESH Gen-it sipas kontratave te tij me OST-ne dhe Furnizuesin Publik me Shumice.

KESH Gen-i do te mbaje riskun tregetar dhe te kreditimit si pasoje e këtyre shitjeve dhe te plotesimit te detyrimit te vazhdueshem per furnizimin me energji elektrike te OST-se dhe Furnizuesit Publik me Shumice.

Çdo fitim neto nga shitjet ose shkembimet e energjisë elektrike te bera nga KESH Gen-i, nese do te kete, do te reflektohet ne perfitim te klienteve tarifore. Megjithate, ERE-ja mund te marre ne konsiderate dhe te adoptoje mekanizma nxitese qe do te vleresohen te pershtashem nga ana e saj, perfshire edhe lejimin e KESH Gen-it per te mbajtur nje pjesë te fitimit neto nga eksporti.

6. Fluksi i Fondeve

Fluksi i fondeve në Modelin e Tregut tregohet në Shtojcën D.

Fluksi i fondeve për pjesmarrësit Kryesore të tregut është përmbledhur si më poshtë:

6.1 OST-ja

Të pagueshme:

OST-ja do t'i paguajë KESH Gen-it, PPE-ve, Tregtuesve dhe Furnizuesve të Kualifikuar për shërbimet ndihmëse dhe për energjinë e nevojshme për të mbuluar humbjet në sistemin e transmetimit të blera nga ajo.

Të arkëtueshme:

(a) Klientët e Kualifikuar, KESH Gen-i, Furnizuesi Publik me Pakice, PPE-të, PVE-te dhe OSSH-ja (për energjinë e blere për të mbuluar humbjet) do t'i paguajnë OST-së pagesat e transmetimit (për atë që aplikohet) të llogaritura në përputhje me tarifën që përfshihet në Marrëveshjen e Shërbimit të Transmetimit të miratuar nga ERE-ja,

b) si dhe pagesat për alokimin e kapaciteteve të interkoneksionit.

Te arketueshme/Te pagueshme:

Likuidimi i pjesmarresve të tregut për disbalancat (devijimet) sipas disbalancave (devijimeve) të tyre fizike (me përjashtim të një minimumi prej _%).

6.2 KESH Gen-i

Të pagueshme:

KESH Gen-i do t'i paguajë OST-së (për atë që aplikohet) për shërbimin e transmetimit të siguruar sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja;

KESH Gen-i do t'i paguajë PVE-ve, PPE-ve, Tregtuesve dhe Furnizuesve të Kualifikuar për blerjet e energjisë ekonomike (që do të thotë energji që mund të jetë e disponueshme në kohë të caktuara të ditës ose vitit e që mund të blihet më lirë nga sa mund ta prodhonte KESH Gen-i dhe që mund të përdoret ekonomikisht për nevojat e centralit ose për të plotësuar detyrimet e tij kontraktuale).

Të arkëtueshme:

Furnizuesi Publik me Shumice do t'i paguajë KESH Gen-it për energjinë elektrike me tarifa të rregulluara;

OST-ja do t'i paguajë KESH Gen-it për shërbimet ndihmëse dhe energjinë e blere për të mbuluar humbjet, ose do t'i paguajë ose marrë shumën për pjesmarrjen e tyre në tregun e rregulluar të balancimit;

OSSH, Blerësit e tregut të eksportit, Tregtuesit dhe Furnizuesit e Kualifikuar do t'i paguajnë KESH Gen-it për energjinë elektrike për atë që do të lejohet shitja e kësaj energjie.

Humbjet në sistemin e transmetimit për shitjet e KESH Gen-it, PPE-ve dhe PVE-ve i përkasin OST-se.

Te arketueshme/Te Pagueshme:

Likuidimi i disbalances (devijimeve) të KESH Gen-it sipas disbalancave (devijimeve) fizike (me përjashtim të një minimumi prej _%).

6.3 Furnizuesi Publik me Shumice

Të Pagueshme:

Furnizuesi Publik me Shumice do t'i paguajë KESH Gen-it vlerën për të gjithë energjinë elektrike, të cilën ajo ka blere.

Furnizuesi Pulik me Shumice do t'i paguajë PVE-ve, PPE-ve, Furnizuesit e Kualifikuar dhe Tregtuesve vlerën për energjinë elektrike që ato i kanë shitur atij.

Furnizuesi Publik me Shumice do t'i paguajë OST-së pagesat për shërbimet e ofruara nga OST-ja, përfshirë koston e shërbimeve ndihmëse, sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja.

Të arkëtueshme:

Furnizuesi Publik me Pakice do t'i paguajë Furnizuesit Publik me Shumice vlerën e energjise elektrike të livruar me tarifa të miratuara nga ERE-ja.

6.4 Operatori i Sistemit të Shpërndarjes

Të Pagueshme:

OSSH-ja do t'i paguajë PPE-ve, PVE-ve, Furnizuesve të Kualifikuar, Tregtuesve dhe KESH Gen-it (me cmime tregu) për energjinë e blere për të mbuluar humbjet në sistemin e shpërndarjes.

OSSH-ja do t'i paguajë OST-së pagesat për shërbimin e transmetimit, përfshirë koston e shërbimeve ndihmëse, sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja, lidhur me energjinë e blere nga OSSH-ja për të mbuluar humbjet në sistemin e shpërndarjes.

Të arkëtueshme:

Përdoruesit e sistemit të shpërndarjes (si Klientet Tarifore dhe Klientet e Kualifikuar të lidhur në sistemin e shpërndarjes) do t'i paguajnë OSSH-së për shërbimet e rrjetit të shpërndarjes sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja.

Te arketueshme/Te Pagueshme:

Likuidimi i disbalances (devijimeve) te Operatorit te Sistemit te Shperndarjes sipas disbalancave (devijimeve) fizike (me perjashtim te nje minimumi prej _%).

6.5 Furnizuesi Publik me Pakice

Të Pagueshme:

Furnizuesi Publik me Pakice do t'i paguaje Furnizuesit Publik me Shumice per energjine elektrike te furnizuar per Klientet Tarifore sipas tarifave te miratuara nga ERE-ja.

Furnizuesi Publik me Pakice do t'i paguajë OST-së pagesat për shërbimin e transmetimit, përfshirë koston e shërbimeve ndihmëse, sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja.

Furnizuesi Publik me Pakice do t'i paguaje OSSH-se pagesat per sherbimin e shperndarjes sipas tarifave te miratuara nga ERE-ja.

Të arkëtueshme:

Klientët Tariforë do t'i paguajnë Furnizuesit Publik me Pakice për energjinë elektrike që u është livruar sipas tarifave të miratuara nga ERE-ja. Furnizuesi Publik me Pakice do te propozoje tarifa qe kane lidhje me furnizimin e energjise elektrike qe do te rezultojne ne pagimin nga cdo Klient Tarifor brenda te njejtës kategori klientesh net e gjithë vendin te njejtës tarife uniforme.

Te arketueshme/Te Pagueshme

Likuidimi i disbalances (devijimeve) te Furnizuesit Publik me Pakice sipas disbalancave (devijimeve) fizike (me perjashtim te nje minimumi prej _%).

Fluksi i fondeve qe përfshin këta dhe pjesmarrës të tjerë të tregut janë dhënë në Shtojcën D.

7. Roli i Rregullatorit te Pavarur ERE

ERE-ja e ushtron veprimtarinë e saj në bazë të ligjit nr. 9072, datë 22.05.2003, "Për Sektorin e Energjisë Elektrike", me të gjitha ndryshimet. Funkionimi i rregullatorit te pavarur permbush kerkesat e Direktivës së BE-së 2003/54 dhe të Traktatit te Komunitetit të Energjisë. ERE-ja i rekomandon Qeverisë Shqiptare modelin e tregut të energjisë elektrike dhe miraton të gjitha aktet nënligjore në përputhje me legjislacionin në fuqi.

Pas miratimit të Modelit të Tregut nga Qeveria Shqiptare, ERE-ja do të procedojë me reflektimin e ndryshimeve ne Rregullat e Tregut, dhe në aktet e tjera nënligjore që lidhen me funksionimin e tregut.

Në përgatitjen e këtyre dokumenteve ERE-ja do të marrë në konsideratë:

- a. Marrëdhëniet mes Klientit të Kualifikuar (“KK”) dhe Furnizuesit Publik me Pakice e OSSH-se. Këto marrëdhënie duhen trajtuar në mënyrë specifike në Rregullat e Tregut, që do të miratohen nga ERE-ja duke marrë parasysh që:
 - Një Klient i Kualifikuar nuk mund të jetë njëkohësisht dhe Klient Tarifor.
 - Klienti i Kualifikuar nuk mund të bleje energji elektrike nga KESH Gen-i (me perjashtim kur lejohet në mënyrë specifike nga ERE) ose Furnizuesi Publik me Shumice.
 - Rregullat e Tregut duhet të përcaktojnë qartë rrethanat dhe pagesat për rikthimin e një Klienti të Kualifikuar si Klient Tarifor në mënyrë që të mbrojnë Klientët Tariforë nga rritja e kostove të shkaktuara nga ky rikthim.
- b. ERE do të hartojë dhe miratojë rregulla për menaxhimin e bllokimeve kur linjat e transmetimit janë të kufizuara dhe nuk mund t’i përballojnë të gjitha kërkesat e Klientëve Tariforë dhe atyre të Kualifikuar. ERE do të sigurojë në Kodin e Transmetimit dhe Rregullat e Tregut rregulla për zbatimin e kufizimit të ngarkesave ndërmjet Klientëve Tariforë dhe Klientëve të Kualifikuar kur ka mungesë të kapaciteteve, në mënyrë që të implementohet nga OST-ja. Hartimi i këtyre rregullave duhet të udhëhiqet nga parimet e aksesit të hapur dhe jo-diskriminues me qëllim që të plotësojnë kërkesat e BE-se për akses të hapur dhe të përputhen me Traktatin e Komunitetit të Energjisë. Në hartimin e këtyre rregullave, duhet kërkuar kontributi i gjithë palëve të interesuara.
- c. Tepricat e energjisë elektrike në disa periudha nga vetprodhuesit që prodhojnë energji për plotësimin, tërësisht ose pjesërisht, të kërkesave të tyre për energji elektrike, të cilët do të jenë të lidhur me sistemin trajtohen si më poshtë:

Në rastet kur ekziston kapaciteti i mjaftueshëm dispeçerues, Rregullat e Tregut dhe Kodi i Transmetimit mund të sigurojnë akses në rrjet për këtë tepricë dhe ERE-ja mund të përcaktojë tarifa për blerjen e kësaj energjie që krijon përfitim për klientet. ERE-ja gjithashtu mund të përcaktojë pagesa përkatëse për kapacitet për të mënjanuar që një klient i tillë të lejohet të shkarkojë kosto mbi Klientët Tariforë. Nëse vetprodhuesi është në pjesën më të madhe të kohës “jashtë sistemit”, por dëshiron ta përdorë sistemin si rezervë të njësisë vetë-prodhuese në rast të mirëmbajtjes ose defektit, Rregullat e Tregut mund të specifikojnë një tarifë “stand by”, e cila duhet të miratohet nga ERE-ja.
- d. Në mënyrë që tregu të arrijë objektivat e tij, ERE-ja dhe, në shumë raste OST-ja, duhet të kenë akses të mjaftueshëm në informacionin lidhur me operimet, kostot, si dhe termat dhe

kushtet e kontratave ndërmjet palëve. Për këtë arsye, gjatë përgatitjes dhe zbatimit të dokumenteve ERE-ja duhet të sigurojë që të gjithë pjesmarrësve të tregut do t'u kërkohej të japin të gjithë informacionin që kërkohej për kryerjen me sukses të funksioneve të ERE-s dhe OST-së, në mënyrë periodike, të plotë dhe të saktë, me kushtin e mbrojtjes së duhur nga nxjerrja e informacionit të ndjeshëm nga pikpamja e konkurrencës. Ky informacion duhet të përfshijë të paktën disponibilitetin e njësisë gjeneruese dhe përdorimin aktual, disponibilitetin e transmetimit dhe përdorimin aktual, si dhe të dhëna të tjera lidhur me prodhimin dhe çmimet. Informacioni duhet të publikohet në faqet elektronike të ERE-s dhe OST-se, për aq sa ai do të jetë në përputhje me kërkesat përkatëse të konfidencialitetit.

- e. Për aq sa e lejojnë rrethanat, ERE-ja duhet të rrisë efektivitetin e shfrytëzimit të sistemit elektroenergjistik nepermjet aplikimit të një sistemi tarifor të energjisë elektrike për Klientët Tarifore, e cila nxit përdorimin e energjisë elektrike natën, dekurajon përdorimin e energjisë elektrike në orët e pikut, dhe inkurajon Klientët Tarifore për zvogëlimin e kapacitetit.
- f. ERE-ja miraton marrëveshjet e negociuara nga palët ku ndër të tjera do të përfshihen kontratat e mëposhtme:
 - Marrëveshja një vjeçare ndërmjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe KESH Gen-it për energjinë elektrike, përfshirë çmimin, për orë dhe sezon, për çdo njësi përkatëse gjeneruese. Marrëveshjet mund të specifikojnë gjithashtu energjinë dhe kapacitetin neto vjetor që do të jetë i sigurtë ("must-run").
 - Marrëveshjet dypalëshe afatgjata ndërmjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe çdo PPE-je për energjinë dhe kapacitetin neto, përfshirë çmimin për çdo orë dhe sezon.
 - Marrëveshjet dypalëshe afatgjata (një vjeçare ose më shumë) ndërmjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe çdo PVE-je (Gjeneruesit e Shpërndare) për energjinë dhe kapacitetin neto, të cilat mund të përfshijnë çmimin për çdo orë dhe sezon.
 - Marrëveshjen një vjeçare ndërmjet OST-se dhe KESH Gen-it për energjinë për të mbuluar humbjet në transmetim dhe shërbimet ndihmëse.
 - Marrëveshjet ndërmjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe Furnizuesit Publik me Pakice për energjinë elektrike e destinuar për furnizimin e klienteve tarifore.
- g. ERE-ja miraton modele marrëveshjes ose kontratash për një numër kontratash ndërmjet pjesmarrësve të tregut përfshirë:

- Marreveshjet dypalëshe për shërbimin e Shpërndarjes ndërmjet OSSH-se dhe përdoruesve të sistemit të Shpërndarjes.
- Marreveshjet e shërbimit të transmetimit midis OST dhe përdoruesve të sistemit të transmetimit.

h. Disbalancat

Shërbimi i Disbalancës së Energjisë sigurohet kur ka një diferencë ndërmjet sasisë së prodhimit që është programuar një ditë më parë ose që është prodhuar në kohë reale dhe të konsumit (ngarkesës) në kohë reale. Ai përfshin devijimet nga programet e transaksioneve dypalëshe. Ai mbulon gjithashtu flukset e paparashikuara të energjisë në sistem (për shembull nga sistemet jashtë Shqipërisë). Përderisa përdoruesit e transmetimit nuk e zgjidhin çështjen e disbalancimit nëpërmjet blerjeve të tyre, OST-ja do të bëjë blerjet e nevojshme për të siguruar që sistemi të mbetet i balancuar.

Disbalanca e Gjenerimit është diferenca ndërmjet sasisë së energjisë elektrike të programuar për çdo orë, dhe sasisë së energjisë elektrike të dhënë nga një burim gjenerues.

Shërbimi i Disbalancës së Gjenerimit merret kur ka një diferencë ndërmjet energjisë së programuar dhe asaj aktuale të livruar nga një burim gjenerues.

Ne përcaktimin e tarifave për shërbimet e energjisë balancuese (si pjesë e sigurimit të shërbimeve ndihmese), OST-ja do të sigurojë që njesitë që krijojnë disbalancën vlerësohen me koston e plotë të korrektimit të disbalancës (përfshirë koston e energjisë së blerë nga OST-ja për të balancuar sistemin). Këto tarifa do të jenë jo-diskriminuese dhe të bazuara në kosto. OST-ja, gjithashtu mund të vendosë me miratimin e ERE-s pagesa shtesë nëpërmjet ndeshkimeve për devijime të perseritura të konsiderueshme nga parashikimet. Çdo e ardhur e tepert e mbledhur nga OST-ja, nga të ardhurat e kerkuara për të paguar detyrimet e shërbimeve ndihmese të saj, duhet t'u kthehen në fund të çdo muaji pjestareve të tregut në mënyrë proporcionale.

- i. Përmbushja e plotë nga të gjithë pjesëmarrësit e tregut të detyrimeve të tyre kontraktuale dhe të tarifave, përfshirë pagesën e plotë për energji dhe shërbime të tjera, është e rëndësishme për suksesin e Modelit Shqiptar të Tregut. Megjithatë, mund të ketë raste, veçanërisht gjatë kohës që tregu maturohet, kur nuk do të bëhet pagesa e plotë. ERE-ja në bashkëpunim me OST-në dhe pjestarët e tregut duhet të përgatisë rregulla dhe kontrata model që rregullojnë çështjen e mos-pagesave apo pagesat e pjesshme. Nder të tjera, ERE-ja duhet të hartojë rregulla dhe procedura për të siguruar që

autoriteti i saj rregullues ndaj Furnizuesit Publik me Shumice dhe Furnizuesit Publik me Pakice të ushtrohet sipas protokollit të likujdimeve dhe të kete mundesine të ndjekë fluksin e fondeve brenda Furnizuesit Publik me Shumice dhe Furnizuesit Publik me Pakice.

8. Marrëveshjet për Blerjen e Energjisë Elektrike

Qeveria Shqiptare inkurajon investimet private për ndertimin e centraleve të rinj elektrik për të plotësuar kërkesat e vendit me energji elektrike dhe për të garantuar siguri të lartë furnizimi nëpërmjet diversifikimit të burimeve të gjenerimit.

ERE-ja ka autoritetin të kufizojë zgjatjen e afatit të marrëveshjeve afatgjata ndërmjet Furnizuesit Publik me Shumice dhe PPE-ve apo furnizuesve të tjerë për të shmangur efektet bllokuese në zhvillimin e tregut për shkak të këtyre marrëveshjeve.

Marrëveshjet afatgjata që kanë të bëjnë me luhatjet në çmimet e lëndës djegëse dhe në këmbimin valutor, duhen kufizur sa më shumë që të jetë e mundur.

Për të maksimizuar investimet private në vend dhe për të zvogeluar efektet përjashtuese në treg, rekomandohet që Furnizuesi Publik me Shumice të blejë nga PPE-te vetëm një pjesë të prodhimit të tyre ndërsa pjesa tjetër të lihet e lirë për t'u tregtuar me çmime të parregulluara brenda ose jashtë vendit.

9. Procesi i Likujdimeve

Detajet e Proçesit të Likujdimeve do të specifikohen në Protokollin e Likujdimeve, si pjesë e Rregullave të Tregut të miratuara nga ERE-ja. Fondet e likujdimit duhet të përdoren sipas destinacionit për të shmangur devijimet e tyre. Proçesi duhet planifikuar që të funksionojë në mënyrë transparente, të mirëpresë përdorimin e marrëveshjeve dypalëshe dhe të lehtësojë përmirësimin e nivelit të arkëtimit.

ERE-ja ka autoritet të plotë të sigurojë që veprimtaritë e paleve janë kryer sipas rregullave dhe protokollove dhe se këto transaksione financiare janë plotësisht transparente dhe të auditueshme. Modeli i Tregut reflekton përpjekjet për të minimizuar rrishtet e manipulimit të tregut, duke i dhënë në këtë mënyrë shitësit në treg siguri të lartë për funksionimin e tregut. Lidhjet kontraktuale mes pjesëmarrësve të tregut janë përcaktuar qartë.

Furnizuesi Publik me Shumice do të kompensojë OST-në vetëm për shërbimet e kryera prej saj dhe do të paguajë direkt Shitësin (mund të jetë KESH Gen-i, PPE-të, Furnizuesit e Kualifikuar etj.) për kostot e energjisë elektrike në përputhje me deklaratat (pasqyrat) fizike e dërguara nga OST-ja tek Furnizuesi Publik me Shumice.

Per te rritur besimin e shitesit qe pagesat do te kryhen, duhet qe:

- a) Per tregun e rregulluar pagesat te behen direkt nga Furnizuesi Publik me Pakice, i cili është me afer burimit te fondeve per Furnizuesin Publik me Shumice, OSSH-ne dhe OST-ne;
- b) te mos lejohet transferimi i parave *cash* nga Furnizuesi Publik me Pakice tek OST-ja me qellim pagimin e shitesve te tjere;
- c) marreveshjet dhe modelet e marreveshjeve te rregulluara miratohen nga ERE-ja.

Shtojca E

Detyrat Kryesore që kërkohen për zbatimin e Modelit Shqiptar të Tregut

Institucionet dhe entet përgjegjëse të përcaktuara ne kete model tregu do te marrin masa per zbatimin ne përgjithësi te ketij modeli dhe në vecanti për:

Rishikimin dhe harmonizimin e akteve ligjore në fuqi;

Rishikimin dhe harmonizimin e Rregullave të Tregut;

Rishikimin dhe harmonizimin e Kodit të Shpërndarjes;

Rishikimin dhe harmonizimin e Kodit të Transmetimit;

Përgatitjen dhe miratimin e kontratave tip për transaksionet ndërmjet pjesmarrësve të tregut (vecanerisht per tregun e rregulluar);

Përgatitjen e rregullave dhe Protokollit te Likuidimeve për të rregulluar çështjet e mos-pagesave ose pagesave të pjesshme nga pjesmarrësit e tregut;

Pershpejtimin e reformës per ristrukturimin dhe ndarjen e veprimtarive ne sektorin elektroenergjetik;

Instalimin e matjes së duhur për të siguruar informacion të qëndrueshëm rreth të gjitha transaksioneve;

Zhvillimin dhe zbatimin e standarteve të kontabilitetit;

Përgatitjen dhe zbatimin e protokolleve të fluksit të informacionit;

Instalimin e teknologjive të informacionit që kërkohen për informacion të sigurtë të tregut;

Zhvillimin dhe miratimin e tarifave të bazuara në kosto për shërbimet e transmetimit dhe shpërndarjes.